

6. Освітня програма базової школи науково-педагогічного проєкту «Інтелект України». Адаптаційний цикл (5–6-ті класи). URL:

<https://drive.google.com/file/d/1-wcVQb5ByPUSM-OFbpLYOiq7Ffq1XK1i/view>

7. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти / Л. Гапон, О. Грабовська, О. Петришина, О. Підручняк. Тернопіль : Підручники і посібники, 2022. 320 с.

Торкот Анастасія

студентка групи СОУМа-32 факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, викладач кафедри української мови та методики її навчання Гапон Леся

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Успіх людини значною мірою пов'язаний з її вмінням аналізувати власні почуття і переживання, розуміти емоції інших, використовувати отриману інформацію в діяльності, тобто вимагає сформованого емоційного інтелекту.

Уперше про феномен емоційного інтелекту заговорили американські психологи Джон Мейер та Пітер Саловей [5]. Науковці розглядали його як форму соціального інтелекту, що допомагає точно визначати власні та чужі почуття, пов'язані з ними потреби для ефективної співпраці в суспільстві.

Концепція «Нова українська школа» позиціонує вміння визначає розвиток емоційного інтелекту дітей пріоритетним завданням сучасної освіти та вбачає в ньому наскрізне вміння, пов'язане зі всіма компетентностями, що є підґрунтям успішної самореалізації учня/учениці в дорослому житті [2].

Орієнтовний опис наскрізного вміння «конструктивне керування емоціями» передбачає, що шестикласник/шестикласниця: розуміє, як емоції

можуть заважати і допомагати в діяльності; усвідомлює, що може управляти емоціями, знає способи налаштування себе на діяльність; визнає наявність і причину власних негативних емоцій, розуміє, як інші можуть впливати на його емоції.

Проблема пошуку сучасних шляхів розвитку емоційного інтелекту на уроках словесності частково репрезентовано в працях Богосвятської А.-М. Глазової О., Голуб Н., Ісаєвої О. Лавренчук В., Новосолової В., Андреевої І., Шуневич О.

Ми підтримуємо думку дослідників/дослідниць, що для формування емоційного інтелекту треба насамперед активізувати методи і прийоми семантизації слів на позначення емоцій. У нашому словнику таких існує понад 200 слів, пересічний мовець для опису своїх почуттів використовує приблизно 50. В інтернет-спілкуванні ми часто виражаємо свої почуття і ставлення смайликами.

Лінгводидакт Ніна Голуб пропонує актуалізувати в процесі вивчення рідної мови, слова, що називають певні морально-етичні поняття, їх синоніми, антоніми, а також деякі значення багатозначних слів [1]. Доречними будуть прийоми «Паспорт слова», «Слово дня», «Коло слів», «Асоціативне гроно»; а також словникові й комунікативні вправи, діалогування.

Уміння вербалізувати емоції та почуття, тактовно висловлювати їх можна рзвинути за допомогою вправ: «Я-повідомлення» (спочатку дитина описує ситуацію, яка викликала напруження, характеризує свій емоційний стан, потім висловлює побажання щодо змін у цій ситуації), «Стоп-кадр» (учні за допомогою міміки, пантоміми демонструють те чи інше слово), «Фразеологічний портрет емоції», «Метафоричний портрет емоцій», «Стилістичний експеримент» (наприклад, доповнити текст емоційно забарвленими словами).

Емоційно насичений контент можуть мати комплексні вправи, у яких мовні завдання поєднані із компетентнісно спрямованими. Наприклад:

Розглянь малюнки. Відповідно до них запиши розповідь, доповнивши речення обставинами. Усно дай відповіді на поставлені запитання.

<i>Речення</i>	<i>Запитання</i>
<i>1. Випав сніг. Діти (як?) ... ліплять сніговика.</i>	<i>1. Що відчують діти, які ліплять сніговика?</i>
<i>2. Потім вони (як?) ... танцюють (де?)</i>	<i>2.Що відчують діти, які танцюють довкола сніговика?</i>
<i>3. Але двох до гурту не взяли.</i>	<i>3. Що відчують діти, яких не взяли до гурту?</i>
<i>4. Вони (як?) ... підбігли(звідки?) ... і зруйнували сніговика.</i>	<i>4. Чому нечеми зруйнували сніговика?</i>
<i>5. (Як?) ... дивляться діти, які ліпили сніговика, на розтоптаного друга.</i>	<i>5. Чи можна було цього уникнути?</i>
<i>6. Однак сумують (скільки?)... .</i>	<i>6. Що відчули діти, коли побачили зруйнованого сніговика?</i>
<i>7. (Як?) ... узялися до роботи.</i>	<i>7. Що відчують діти, які пробачили нечем, відновили сніговика та граються всі разом?</i>
<i>8. І от сніговик стоїть, як новенький і (як?) ... усміхається дітям.</i>	<i>8. Чому важливо спілкуватися так, щоб не виникало конфліктів [4, с. 268–269].</i>

Розвиткові емоційного інтелекту можуть сприяти уроки, проведені у формі гри, квесту, віртуальної подорожі тощо. Наприклад, можна поділити клас на три команди, кожна з яких має виконати завдання на трьох «станціях»: на першій – скласти маршрут подорожі Україною, який би складався з назв десяти міст, розташованих в алфавітному порядку; на другій – відновити фразеологізми за ілюстраціями, на третій – продовжити синонімічний ряд тощо.

Отже, методичний арсенал учителя-словесника має бути збагачений такими видами навчальної діяльності, які викликають емоційне піднесення у дітей, формують позитивні поведінкові зразки, розвивають навички

конструктивного діалогу. Це допоможе випускникам адаптуватися в соціумі, ефективно комунікувати й досягати успіху в різних сферах діяльності.

Список використаної літератури

1. Голуб Н. Навчання української мови в сучасній загальноосвітній школі: функційний аспект. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 3. С. 88–101.
2. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
3. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. загал. серед. освіти / Л. Гапон, О. Грабовська, О. Петришина, О. Підручняк. Тернопіль : Підручники і посібники, 2022. 320 с.
5. Mayer J. D., Salovey P. The Intelligence of emotional intelligence. *Intelligence*. 1993. Vol. 17, № 4. P. 433–442.

Тулай Ірина

здобувач вищої освіти I року навчання за другим (магістерським) рівнем факультету філології і журналістики факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання Грицак Наталія

СПЕЦИФІКА ВИВЧЕННЯ БАЙКИ ЯК ЖАНРУ НА УКРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА ПРИКЛАДІ БАЙОК ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ)